

Ilse Kleijne
14 oktober 2020 5 minuten leestijd
achter het nieuws

Goede uitleg ic-draaiboek cruciaal voor ouderen

ANP Marco de Swart

Het kabinet is fel gekant tegen leeftijd als selectie criterium voor ic-tekorten in de coronapandemie. Maar ouderenorganisaties staan daar genuanceerder in – mits het draaiboek goed wordt toegelicht aan hun achterban. ‘Het gaat niet alleen om ons ouderen, maar ook om steun voor artsen.’

Waarom regelen we niet gewoon meer ic-bedden? Dan is het allemaal niet nodig. Is selecteren niet in strijd met de grondwet? Wat doen artsen en ziekenhuizen om code zwart te voorkomen? Het zijn enkele van de kritische vragen die klonken tijdens een webinar dat de Algemene Nederlandse Bond voor Ouderen (ANBO) voor zijn achterban hield over het ic-draaiboek voor de coronapandemie van de KNMG en FMS (Federatie Medisch Specialisten).

Het aantal coronapatiënten dat op ic's ligt, stijgt weer zoetjesaan. Maar er is nog geen uitsluitsel over de vraag of het draaiboek dat de KNMG en de FMS voor de zomer opstelden, in de gepresenteerde vorm kan worden benut. Het draaiboek schrijft selectie via leeftijdscohorten voor, als derde criterium waarop artsen hun keuze moeten maken als er geen medische gronden zijn om patiënten te selecteren voor schaarse ic-bedden. Minister voor Medische Zorg Tamara van Ark vindt dat in strijd met het algemene discriminatieverbod en wil het draaiboek op dat punt desnoods onmogelijk maken via wet- en regelgeving. Maar dat voor het kabinet heikele punt lijkt bij de groep die het aangaat niet zo gevoelig te liggen als bij de ministers.

Breed draagvlak

Op verzoek van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) zou er nog een ‘brede maatschappelijke discussie’ plaatsvinden over het stuk, voordat ze zich zou uitspreken over de koers uit het draaiboek. De drie grootste ouderenbonden ANBO, KBO-PCOB en KBO-Brabant vroegen in die context de KNMG om een toelichting op het draaiboek.

KBO-Brabant hield in september vier bijeenkomsten voor leden waar KNMG-voorzitter René Héman de urgentie en achtergrond toelichtte, klinisch geriaters de ic-selectie op verscherpte medische overwegingen uit de doeken deden, en KNMG-ethici de overwegingen bij selectie op niet-medische gronden duiden, schetst voorzitter Leo Bisschops van KBO-Brabant.

Uit het verslag dat na afloop van die vier bijeenkomsten is opgesteld, blijkt dat sommige ouderen wel vraagtekens stelden bij het draaiboek: bijvoorbeeld over de logica van twintigjarige cohorten, en over de gedachte achter het ‘fair innings’-

principe dat er aan de leeftijdscohorten ten grondslag ligt. Maar de aanwezige leden van KBO-Brabant spraken na afloop vooral steun uit: wat hen betreft kunnen de KNMG en FMS verder met het stuk. Mits zorgvuldig toegelicht kan het op een breed draagvlak rekenen, constateert deze ouderenorganisatie.

‘Als je het ouderen goed uitlegt, en de tijd neemt om alles toe te lichten, en je staat de vragen erover toe, zie je het begrip ontstaan en de overtuiging groeien dat het zo goed geregeld is’, zo ervaart voorzitter Bisschops. ‘Ik zag het gebeuren in de zaal, toen werd uitgelegd dat artsen niet in een onmogelijke situatie moeten worden gebracht. Er ontstond begrip voor dat artsen ook ruggensteun nodig hebben, dat het niet alleen om ons gaat.’

‘Ik zou mijn plek direct afstaan aan mijn dochter of kleinkind’

Solidariteit

Seniorenorganisatie KBO-PCOB hield in september een webinar voor zijn leden. Daar, en binnen een zogenaamde ‘focusgroep zingeving’ van die organisatie, bleek volgens woordvoerder Sven Stijnman dat ‘leden zich wel kunnen vinden in de wijze waarop het draaiboek is opgebouwd’. Volgens hem is er ‘begrip voor de afwegingen die in de verschillende fasen worden gemaakt’ en wordt de opbouw van fasen ‘goed’ gevonden. ‘De allerlaatste weging blijft moeilijk, maar er bestaat begrip voor dat ergens de streep getrokken wordt. Solidariteit is dan een term die vaak benoemd wordt. En er komen opmerkingen langs als “ik zou mijn plek direct afstaan aan mijn dochter of kleinkind”.’

Ouderenvereniging ANBO, die ook een webinar voor zijn achterban hield, blijft wel moeite houden met het leeftijdscriterium. Volgens ANBO-woordvoerder Bernadet Naber is het ‘heel goed dat er een hulpmiddel voor artsen is’. Het stuk noemt ze ‘goed doorwrocht’. Maar: ‘Ook al is het een klein aspect en komt het achteraan, toch willen we leeftijd niet in het draaiboek.’ Wat de ANBO het belangrijkste vindt, is dat zulke situaties zoveel mogelijk worden voorkomen, doordat mensen zelf nadenken over wat ze willen rond situaties als reanimatie en ic-opname. ‘We willen dat kwetsbare mensen, en dat zijn niet per se alleen 70-plussers, in rustige tijden het met hun naasten en huisarts hebben over wat ze wel of niet willen.’

Genuanceerde voorlichting

Voorzitter Bisschops van KBO-Brabant verwacht dat het kabinet een meer genuanceerd pad zal moeten bewandelen dan een eenduidig 'njet' tegen leeftijd als selectie criterium. Hij wijst op een 50Plus-motie die de Tweede Kamer met algemene stemmen aannam bij de Algemene Beschouwingen. Kamerlid Corrie van Brenk van 50Plus zei alle ouderen 'de opluchting te gunnen' die de Brabantse KBO-leden hadden ervaren. Zij vroeg minister-president Rutte eerst om een landelijke toelichting op het draaiboek via radio en televisie. In haar motie verzocht ze de regering uiteindelijk 'met de ouderenorganisaties in gesprek te gaan over passende voorlichting, zodat onbekendheid met code zwart minder onnodige onrust veroorzaakt'.

Volgens Rutte is zijn collega Van Ark bereid om zulke gesprekken aan te gaan, maar het is nog afwachten hoe de overheid invulling geeft aan die motie. Ook Bisschops wacht dat nu af. Ouderen hebben volgens hem baat bij meer genuanceerde voorlichting 'dan de in de media platgeslagen discussie over "jong gaat voor oud"'.

FMS

Een vraag die inmiddels ook relevant is, is of er kan worden volstaan met enkel een ic-draaiboek nu er meer bekend is over de aanpak van covid-19 en coronapatiënten mogelijk vooral bedden op reguliere verpleegafdelingen zullen bezetten. Volgens de KNMG bestaan er al verschillende draaiboeken voor hoe er moet worden gehandeld bij (het voorkomen van) overlopende reguliere verpleegafdelingen, zoals een draaiboek voor eerstelijnszorg en voor de toegankelijkheid van ziekenhuizen. 'Daar hoeft de KNMG niets nieuws voor te maken', aldus een woordvoerder.

Volgens de KNMG is het nog te vroeg om te kunnen zeggen of er voldoende steun is nu 'het proces van de maatschappelijke discussie nog gaande is'. Naast de maatschappelijke consultatie toetst de FMS ondertussen onder de eigen achterban de 'toepasbaarheid en toetsbaarheid' van het ic-draaiboek, aldus een FMS-woordvoerder. Binnen ziekenhuizen spreekt de FMS met medisch specialisten die betrokken zijn bij ic-opnames. 'Voornamelijk schuiven dan internisten, intensivisten, longartsen en klinisch geriaters aan.' Ook wordt er gesproken met afvaardigingen van management, bestuur en ic-verpleegkundigen. De laatste gesprekken zijn nu gaande. Daarna wordt gekeken 'of en zo ja op welke punten het draaiboek aanpassing behoeft'.

De FMS verwacht dit begin november duidelijk te hebben en het stuk dan opnieuw aan de inspectie aan te bieden. Zodra de inspectie 'bevestigt dat zij het draaiboek als veldnorm beschouwt, zal het kabinet beoordelen of dat definitieve draaiboek

aanleiding geeft om het eerder ingenomen standpunt te heroverwegen', heeft minister Van Ark de Tweede Kamer laten weten.